

GLOBAL ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Гонак І. М., аспірант,
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ НА СВІТОВИХ РИНКАХ ОЗБРОЄННЯ І ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ

На початку XXI ст. світове співтовариство зіткнулось із надзвичайно складними для людства проблемами виробництва, реалізації, використання і утилізації озброєння і військової техніки у процесі суспільно-політичної та соціально-економічної діяльності країн, що безпосередньо впливає на глобальну безпеку. Реалізація озброєння і військової техніки на глобальному ринку є предметом як міжнародного економічного співробітництва, так і глобального військово-політичного суперництва.

Протягом останнього десятиліття, враховуючи ситуацію у Північній Африці та на Близькому Сході, зростанням нестабільності на Корейському півострові та Венесуелі, агресії Російської Федерації у Грузії, Молдові та Україні й інші важливі політичні та економічні події на світовій мапі змушують країни утримувати великі військові бюджети і світові військові витрати є значними (рис. 1).

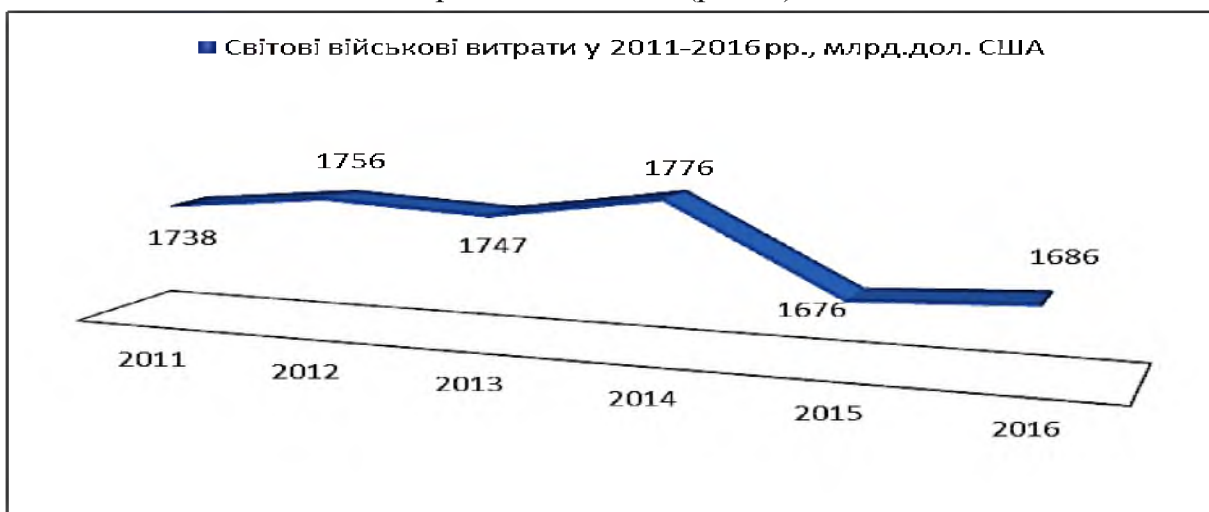

Рис. 1. Світові військові витрати у 2011-2016 рр. [1]

На Сполучені Штати Америки припадає третина загальносвітового обсягу військових витрат, на КНР – восьма частина світового обсягу військових витрат, на Росію – майже двадцята частина, на Саудівську Аравію – 4,5% загальносвітового обсягу військових витрат, Францію – 3,5%, Велику Британію – 3,4%, Індію – 2,8%, ФРН – 2,6%, Японію – 2,6%, Південну Корею – 2,1%, Бразилію – 1,8%, Італію – 1,7%, Австралію – 1,4% ОАЕ – 1,3%, Туреччину – 1,3%, на інші країни п'ята частина світового обсягу військових витрат [7]. Отже, основний обсяг витрат припадає на економічно розвинуті країни, які паралельно із модернізацією наявних озброєнь проводять постійну закупівлю новітніх високоефективних видів зброї як у національних виробників, так і на міжнародному ринку.

Найбільшими експортерами зброї у світі є США, Росія, Китай, Німеччина, Франція, Великобританія, Ізраїль, Іспанія, Італія та Україна (рис. 2).

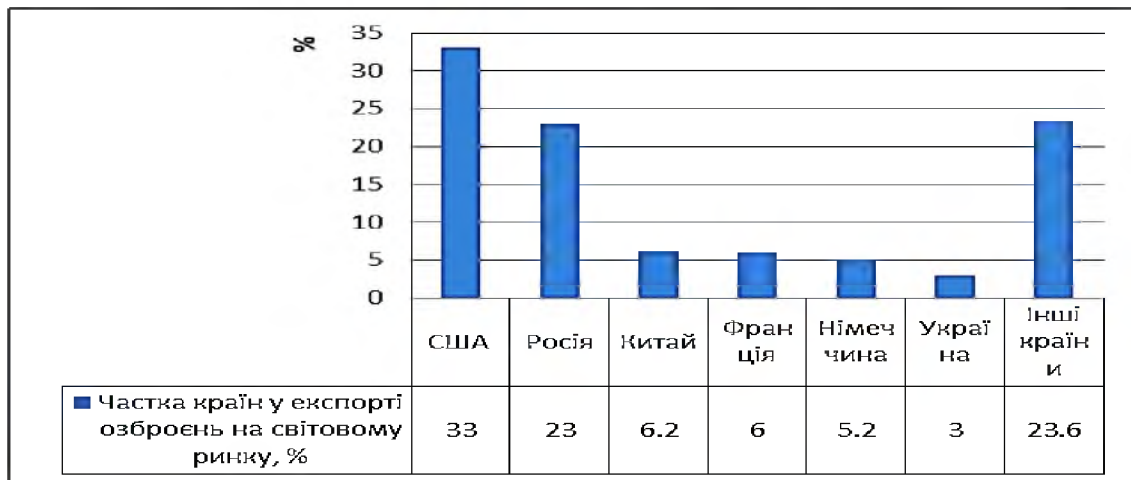

Рис. 2. Частка країн у експорті озброєнь на світовому ринку у 2016 р., % [1]

Для України, яка знаходиться на дев'ятому місці у світі серед експортерів зброї [2], актуальним є вивчення сучасних економічних методів впливу на міжнародний ринок озброєння в умовах постійних змін міжнародної військово-політичної ситуації з метою досягнення максимального економічного та безпекового ефекту для країни.

Для ефективного стимулювання зростання обсягів експорту озброєння і військової техніки, яке має не тільки незаперечний економічний, військовий та інноваційний науково-технічний, а й політичний та іміджевий інформаційний ефект, що є надзвичайно важливим в умовах гібридної війни, необхідно впроваджувати наступні заходи:

перехід до нових стратегій ефективного маркетингового просування легального озброєння на міжнародний ринок зброї (наприклад, продуманої цінової політики: реалізація новітніх видів чи вдосконалених модернізованих моделей озброєння по мінімально можливій ціні з метою захоплення ринку і подальшого отримання прибутків від післяпродажного обслуговування та ремонту реалізованого озброєння та військової техніки), новітніх моделей постачання і вдосконалення системи післяпродажного обслуговування з врахуванням міжнародних тенденцій;

укладення союзницьких угод України із країнами НАТО щодо експорту-імпорту зброї з метою переорієнтації внутрішнього збройного ринку України на стандарти Північноатлантичного альянсу [3];

формування поліфункціональних військово-технічних економічних представництв, які б ефективно представляли інтереси підприємств за кордоном. Ефективне просування українських товарів, створених на базі КНПО «Форт», ДП «Південмаш», КБ «Південне», НПО «Практика», КПСП «Арсенал», ДП «Антонов» та інших спеціалізованих підприємств [4], матиме синергетичний позитивний ефект для економіки та безпеки;

розширення ніш України у багатьох сегментах: ракетне і легке озброєння, стрілецька зброя та переносні ЗРК новітніх поколінь; невеликі десантні кораблі та катери; бойові танки, броньовані автомобілі та інші броньовані бойові машини;

державне стимулювання експорту зброї через пільгове кредитування національних експортерів із ефективним фінансовим (надання довгострокових кредитів під державні гарантії із мінімальною або нульовою ставкою процента або компенсація з державного бюджету процентів по кредиту, використаному для експортних поставок), страховим (страхування за рахунок спеціальних фондів бюджету), інформаційним (з наданням розвідувальних чи інших даних про сучасний стан та

перспективи розвитку світового ринку зброї), юридичним (з дипломатичною підтримкою МЗС), науково-технічним (з підключенням НТІ для розробок та модернізації наявних зразків озброєння) супроводом;

стимулювання промислової кооперації національних експортерів з метою нарощення об'ємів експорту частин і комплектуючих та імпорту сучасних технологій. Враховуючи те, що у багатьох постсоціалістичних країнах Євразії на озброєнні знаходиться подібна до української військова техніка, це дасть додатковий імпульс зростання експорту, що також забезпечить додаткові стимули євроатлантичній інтеграції України;

у країнах, можливості військово-промислового комплексу яких перевищують внутрішні потреби (у тому числі і України), експорт зброї набуває визначального значення для окупності інвестицій виробників військової продукції (саме експорт дозволив українським виробникам зброї функціонувати і розвиватися у 1992-2013 рр. в умовах майже повної відсутності державних збройних замовлень);

розвивати і поглиблювати добросусідські відносини з країнами, які є найбільшими імпортерами зброї у світі, а саме з Індією (частка світового обсягу імпорту зброї якої складає 15%), Саудівською Аравією (5%), Китаєм (5%), ОАЕ (4%), Пакистаном (4%), Австралією (4%), Туреччиною (3%), США (3%), Південною Кореєю (3%) та Сінгапуром (3%) [5].

Можна підсумувати, що в умовах перманентної нестабільності у Латинській Америці, Африці та Євразії відбувається прискорене нарощення військових бюджетів багатьох країн і динаміка розвитку міжнародного ринку зброї на даний час є, та найближчі роки зберігатиметься, позитивною. Проте, для отримання додаткових конкурентних переваг у економічному суперництві та нарощення обсягів експорту на світовому ринку зброї Україна змушена пришвидшеними темпами проводити економічну і політичну модернізацію та збільшувати державне фінансування оборонно-промислового комплексу. Необхідно посилити наявні та впроваджувати нові маркетингові практики, спираючись на новітні військові науково-технічні розробки та цінові переваги, значущість яких зростає у більшості регіонів планети. Для динамічного зростання українського експорту зброї є важливим перехід до новітніх моделей постачання озброєння за кордон, створення поліфункціональних збутових представництв у найважливіших з точки зору можливостей реалізації продукції регіонах світу, формування цілісної системи військово-технічного співробітництва з Північноатлантичним альянсом із включенням України у схеми військово-промислової кооперації (особливо – із європейськими членами альянсу), паралельно впроваджуючи стандарти НАТО у всі сфери життя та стимулюючи прискорений вступ України у Північноатлантичні структури (ЄС, НАТО).

Література:

1. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.sipri.org/>
2. SIPRI: Україна на дев'ятому місці у світі серед експортерів зброї // DW.COM. – 05.12.2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/sipri-05122016/av-36649479>
3. North Atlantic Treaty Organization. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.nato.int
4. Ханін І. Г. Реалізація експортного потенціалу військово-промислового комплексу України у контексті змін світового ринку озброєнь / І. Г. Ханін // Ефективна економіка. – 2015 – № 10.
5. The Statistic Portal. [Електронний доступ] – Режим доступу: <http://www.statista.com>